

„Anno 1701 die 1 Januarii. Nemzetes Cserey Mihály uram Isten dicsőségéhez való buzgóságából conferált a kaáli reformátusok templomában való praedikáló székre egy szép veres scarlát persiai dufla szőnyeget, egy ezüst tányért tíz latból valót; egy karmasin selyemmel varrott szkofoimos keszkenőt“.

Mikor Cserey ezen adományait feljegyezték, Bethlen Kata még alig volt nagyobb egy hónaposnál. Tizenöt év múlva azonban már ő is ott van az adakozók között Marosszék egy másik falujában, a nyárárdmenti *Fintaházán*. E faluska egyháza akkor Káposztás-Szent-Miklós filiája volt, s 1716 január 16-án a szentmiklósi visitatio alkalmával jegyzik be a külön lapon levő Fintaházához a fiatal leányka adományát, mely talán első jele volt egyháza iránt később annyira nyilvánult szeretetének és bőkezűségének. A feljegyzés a 63-ik lapon e néhány sorból áll:

„Anno Domini 1716, die 16 Januarii. In visitatione K. Sz. Miklosini celebrata hozaték előnkben gróf Bethlen Katha asszony ő nga, néhai gróf Bethlen Sámuel ő ngok gyermekének jeles ajándéka, — Isten dicsőségére, melyet conferalt — egy jeles ezüst tányér (úgy mint három tallér nyomó), melyen a neve is fel van metszve ily írással: Gróf Bethlen Katha“.

Csereynek a felesége káli Kun leány volt, előbb „nyakas unitaria nő“ — a mint ő írta — a ki csak később tért át férje hitére. E révén Cserey káli birtokossá lett s később is gyakran tartózkodott Kálban. Bethlen Katának pedig bizonyára az apja volt Fintaházán is birtokos, mert a közeli N.-Teremi már akkor Bethlen-jószág volt. Ő tehát mint patrona ajándékozta meg a fintaházi leányegyházat, mely azóta megerősödve önállósult, s ma anyaegyházközség.

A nyárád-karácsonyfalvi kokuszdió pohárról.

Orbán Balázs a „Székelyföld leírása“ IV. kötetében a Nyárád mellett fekvő *Karácsonyfalva* érdekességei között egy kehelyről és egy kokuszdió pohárról emlékezik meg. Mindkettő a ref. egyház tulajdona volt s Orbán Balázs szépségükért mindkettőnek a képét is közölte.¹ Szerinte a nagyobbik kehely „idoma és díszművészete a XVI. századra utal. Ennél is régibb a kisebbik kokuszdió pohár, mely a székely áldozó pohárhoz (?) sokban hasonlít, de a melyen szintén semmi felírat sem fordul elő; úgy annak sincsen semmi nyoma, hogy a szép ereklyék honnan és mikor kerültek az egyházközség birtokába“.

A kehelyről ma sem tudhatjuk, hogy kitől és mikor került, de a kokuszdió pohárról az eszeresség nagy anyakönyve tartalmaz egy

¹ Székelyföld leírása IV. Marosszék. 52. old.

rövid feljegyzést, mely egyszersmind az első ismert biztos adat e szép ötvös műről. Legalább azt megtudjuk belőle, hogy ki és mikor adta, bár készítésének ideje még homályban — s tüzetes műrégészeti leírása egyelőre jobb időkre marad. A feljegyzés ezt mondja:

„In anno 1739 die 30 Decembris. Nemzetes ifiabb *Bikfalvi* alias *Menyhárt János* uram istenes indulatjából a *karácsonyfalvi* és *folyfalvi* eccla számára conferalt 1. *egy aranyosan ezüstben foglalt szerecsendió-pohárt*; 2. *egy óntányért*; 3. *egy fekete selymes kendőt fejéresre varrva*; 4. *egy sáhos abroszt az Úr asztalára*; 5. *egy viseltes török szőnyeget a cathedrára*“.

Kétségtelen, hogy az itt emlegetett „szerecsendió-pohár“ azonos a ma is létezővel s így másfél századnál több idő óta van a karácsonyfalvi ref. egyház birtokában.

Kelemen Lajos.

Gr. Esterházy János dr. emlékezetét kegyeletes szavakkal méltatja a M. Történelmi-Társulat a megboldogult özvegyéhez, hidvégi Mikó Julia grófnőhöz intézett következő részvétíráttal:

Méltóságos Grófnő!

A Magyar Történelmi Társulat igazgató választmánya e f. hó 6-án tartott ülésében mély fájdalommal s a legőszintébb részvétellel emlékezett meg azon sulyos csapásról és pótolhatatlan veszteségről, mely Méltóságodat megboldogult szeretett élettársa, Méltóságos gróf Esterházy János úr gyászos elhunytával érte.

Sulyosan érzi e csapást társulatunk is, melynek a felejthetetlen emlékü férfiú, a nemes szellemű tudós főúr, harminczegy esztendővel ezelőtt egyik első megalapítója, kolozsvári bizottságának sok éven át tevékeny elnöke, s a társulatnak kezdettől fogva mindvégig ig. választmányi tagja volt; az ő munkássága, melyet történelmi kutatások terén életében kifejtett, meg fogja őrizni nevéthalálában is. Legyen áldott emlékezete közöttünk! Méltóságod fájdalmát pedig enyhítse tisztelőinek részvéte, a kikhez csatlakozunk mi is, midőn könyvet ejtünk elhunyt nemes tagtársunk sírjára.

De engedje Méltóságod, hogy a fájdalom szavához egyszersmind a kegyeletes kötelesség egy szavát is csatoljuk:

Tudomásunk van róla, hogy a megboldogult főúr a hírneves Esterházy nemzetség történetére vonatkozólag egész életén át gyűjtött nagybecsű okírat és adatgyűjteményt hagyott hátra, sőt — értesülésünk szerint — nemzetsége történetét a felkutatott hiteles források alapján meg is írta. Nem kell fejtegetnünk, mily nagy nyereség lenne történetirodalmunkra nézve, ha e becses anyaggyűjtemény s annak oly avatott kézből származó feldolgozása napvilágot láthatna. Ha Méltóságod gondolna arra, hogy a megboldogultnak emlékét ezen irodalmi hagyaték kiadásával megörökítse, a Magyar Történelmi Társulat mindenkor a legszívesebben ajánlja fel közreműködését, hogy Méltóságodat e kegyeletes szándéka véghezvitelében tőle telhetőleg támoagssa.

Fogadja Méltóságod még egyszer legőszintébb részvétünk és mély tiszteletünk nyilvánítását, melylyel maradtunk

Budapesten, 1898. évi október hó 9-én

alázatos szolgálói

Dr. Thaly Kálmán m. p.
alelnök.

Nagy Gyula m. p.
jegyző.